

Hil ondoren lurperatu ala erre?

Aurkezpena:

Gai honi buruz ariketa hauek egin ditzakezu:

- Bideo bat ikusi eta galderei erantzun.
- Artikulua irakurri eta falta diren aditzak jarri.
- Taldean iritziak komentatu.

Ikusi bideoa

Ikusi bideoa eta erantzun beheko galderari.

Bideoan, Dabidek beste herrialde batzueteko ohiturak aipatzen ditu. Zein dira ohitura horiek?

Espainia.

India.

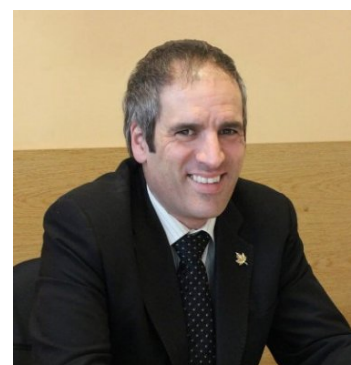
Txina.

Irakurri erreportajea

Irakurri artikulua eta falta diren aditzak jarri.

Garai batean, pertsona bat hiltzen zenean, senideek eta alargunak beltzez jantzi behar izaten _____. Horrekin dolua adierazten zuten, eta epea senidetze-mailaren arabera izaten zen. Asko beltzez jantzita ezkontzen _____.

Etxean gorpua beilatu, hileta-elizkizuna ospatu, eta gorpua hilkutxan lurperatzen zuten, herriko edo hiriko hilerrian. Gaur egun, berriz, dena aldatzen ari _____. Orain ez da luturik egiten, ospakizun zibilak egiten hasi gara, eta gero eta jende gutxiago lurperatzen dugu.

“Une honetan, errausketa dago modan”, azaldu _____ Dabid Orbegozok (Hernani, 1973). Berak Orbegozo ehorztetxean egiten du lan, eta negozioa, 1942. urtean sortu zenetik, bere familiarena da. Donostialdean eskaintzen dute zerbitzua, eta hainbat ordezkari _____ . Dabid hogeitazazpi urterekin hasi zen lanean, eta urte hauetan izandako aldaketei eta esperientziei buruz hitz egin _____ berarekin.

ALDATZEN DOAN MODA

Orbegozo ehorztetxeak pertsona bat hiltzen denetik egin behar den guztia kudeatzen _____ : agiriak, beilatokia, hileta edo ospakizun zibila, eskelak, loreak, hilkutxak, oroigarriak, auto zerbitzuak... Hildakoak aseguru badauka, ordainagiria beraiek ordainduko dute, edo, bestela, familiak.

Familiak erabakitzen du zer egin hildakoaren gorpuarekin. “Orain dela urte batzuk arte, gehienek lurperatzea erabakitzen _____ , baina hori zeharo aldatu da”, kontatu _____ Orbegozok. Errausketa edo erretzea modan _____ , eta gehienek hori eskatzen dute. Ez dago profil jakinik: “Ez dira gazteak errausten eta helduak lurperatzen. Ez da hain sinplea. Azken batean, familiak du azken hitza”, azaldu digu. Hildakoaren nahia errespetatzen dute, baina ez beti.

ETORKIZUNARI BEGIRA

Hilerrietan panteoiak eta nitxoak erosten genituen lehen. Askotan, gorpuak atera behar izaten _____ , berriak sartu ahal izateko. “Gaur egun, berriz, ez ditu ia inork erosten. Gorpuak erre egiten dira, eta ez ditugu behar”, aitortu digu Orbegozok.

Etorkizuna ez _____ nolakoa izango den, baina argi dago ez dugula hilerrian gure gorpua sartzeko lekurik erosiko. Gainera, gazteak gero eta sinetsmen gutxiago dute, gero eta jende gutxiago sartzen da elizara: “plaza batean edo mendian elkartu, abestu, diapositiba batzuk ikusi... Horrelako ospakizun zibilak egiten dira, eta, agian, hori da etorkizuna. Gero, erraustak leku berezi batean botatzen dituzte”. Helburua, jendea elkartzea eta doluminak ematea dela kontatu digu Dabidek, eta hori ez dela aldatuko.

Kutxa biodegradagarriak errautsekin batera botatzen dira, desegin egiten direlako.

ATZERRITARREN OHITURAK

Indian, adibidez, hildakoak Ganges ibaian erretzen dituzte: “Dena egiten dute han, gorpua egurrez inguratzen dute, eta, ondoren, su ematen _____ . Zenbat eta aberatsago, orduan eta egur gehiago jartzen dute”.

Txinan, berriz, errausketa aukeratu behar dute. “Bertan, jende asko bizi da, eta ez _____ hilerriak eraikitzeko lekurik. Aberatsak bakarrik lurperatzen dituzte”, kontatu digu elkarrizketatuak. Hilerriak, beraz, kutxaz osatutako zutabez beteta daude. Bestalde, Euskal Herrian bizi diren txinatarrak euren lurraldera itzultzen omen _____ , han hiltzera.

Ijitoek euren apaiza dute, artzaina deitua. berak zuzentzen _____ hileta, eta gorpua lurperatu egiten dute: “Beraien sinetsmena hori da; ezin dute hildakoa erre. Gainera, jende asko biltzen da hileta hauetan. Nahiz eta eskelarik ez jarri, beraien artean komunikatzen direla argi dago”.

Duela gutxi, senegaldar baten hilotza bere herrialdera bidali zutela kontatu digu Dabidek: “Beraiek musulmanak dira, eta lur santuan lurperatzea da beraien nahia, Mekara begira”. Modu honetan, Ala berpizten denean, guztiak berari begira egongo _____ , eta berarekin batera jaikiko dira. “Guk dokumentazio osoa egin _____ , besteetan baino paper gehiago izan ziren, eta enbaxadarekin nahiz kontsulatuarekin hitz egin genuen. Hegazkin berezi batean bidaltzen da gorpua, eta kontserbazio-lana astebetekoa izan da”. Beraz, normalean baino lan handiagoa ematen _____ horrelako prozesu batek, eta, ordaindu ahal izateko, diru-bilketa bat egin behar izan zuten, oso garestia zelako. “Errumaniarrek, berriz, erraustetaren eta lurperatzearen artean aukera _____ , baina beraien herrialdera eramateko onena erraustea eta kutxa batean eramatea da, zalantzarik gabe”.

Eta zuk? Hil ondoren, erre edo lurperatua izatea, zer nahi duzu? Zergatik? Munduko beste herrialdeetako ohiturak ezagutzen _____ ? Zeintzuk?

Eta zuk?

Jarri taldean eta komentatu puntu hauek:

- Ezagutzen duzu hiletak egiteko modu bitxiren bat?
- Zuri zein iruditzen zaizu egokiena?
- Zure ustez, gure ohiturak zahartuta gelditu dira?
- Zer uste duzu egingo dugula etorkizunean?

Zuzenketa-orria

Ikusi bideoa

Espainia.

(Lurperatu edo erraustu egin daiteke.)

India.

(Ibaian errausten dituzte gorpuak.)

Txina.

(Errausketa aukeratzen dute, hilerrietarako lekuri ez daukatelako. Aberatsak lurperatzen dituzte.)

Irakurri erreportajea

Garai batean, pertsona bat hiltzen zenean, senideek eta alargunak beltzez jantzi behar izaten (zuten) . Horrekin dolua adierazten zuten, eta epea senidetze-mailaren arabera izaten zen. Asko beltzez jantzita ezkontzen (ziren) . Etxean gorpua beilatu, hileta-elizkizuna ospatu, eta gorpua hilkutxan lurperatzen zuten, herriko edo hiriko hilerrian. Gaur egun, berriz, dena aldatzen ari (da) . Orain ez da lurrik egiten, ospakizun zibilak egiten hasi gara, eta gero eta jende gutxiago lurperatzen dugu.

“Une honetan, errausketa dago modan”, azaldu (digu) Dabid Orbegozok (Hernani, 1973). Berak Orbegozo ehorztetxean egiten du lan, eta negozioa, 1942. urtean sortu zenetik, bere familiarena da. Donostialdean eskaintzen dute zerbitzua, eta hainbat ordezkartza (dituzte) . Dabid hogeitazazpi urterekin hasi zen lanean, eta urte hauetan izandako aldaketei eta esperientziei buruz hitz egin (dugu) berarekin.

ALDATZEN DOAN MODA

Orbegozo ehorztetxeak pertsona bat hiltzen denetik egin behar den guztia kudeatzen (du) : agiriak, beilatokia, hileta edo ospakizun zibila, eskalak, loreak, hilkutxak, oroigarriak, auto zerbitzuak... Hildakoak aseguru badauka, ordainagiria beraiek ordainduko dute, edo, bestela, familiak.

Familiak erabakitzen du zer egin hildakoaren gorpuarekin. “Orain dela urte batzuk arte, gehienek lurperatzea erabakitzen (zuten) , baina hori zeharo aldatu da”, kontatu (digu) Orbegozok. Errausketa edo erretzea modan (dago) , eta gehienek hori eskatzen dute. Ez dago profil jakinik: “Ez dira gazteak errausten eta helduak lurperatzen. Ez da hain sinplea. Azken batean, familiak du azken hitza”, azaldu digu. Hildakoaren nahia errespetatzen dute, baina ez beti.

ETORKIZUNARI BEGIRA

Hilerrietan panteoiak eta nitxoak erosten genituen lehen. Askotan, gorpuak atera behar izaten (zituzten) , berriak sartu ahal izateko. “Gaur egun, berriz, ez ditu ia inork erosten. Gorpuak erre egiten dira, eta ez ditugu behar”, aitortu digu Orbegozok.

Etorkizuna ez (dakigu) nolakoa izango den, baina argi dago ez dugula hilerrian gure gorpua sartzeko lekuri erosiko. Gainera, gazteak gero eta sinetsmen gutxiago dute, gero eta jende gutxiago sartzen da elizara: “plaza batean edo mendian elkartu, abestu, diapositiba batzuk ikusi... Horrelako ospakizun zibilak egiten dira, eta, agian, hori da etorkizuna. Gero, errausketa leku berezi batean botatzen dituzte”. Helburua, jendea elkartzea eta doluminak ematea dela kontatu digu Dabidek, eta hori ez dela aldatuko.

Kutxa biodegradagarriak errautsekin batera botatzen dira, desegin egiten direlako.

ATZERRITARREN OHITURAK

Indian, adibidez, hildakoak Ganges ibaian erretzen dituzte: “Dena egiten dute han, gorpua egurrez inguratzen dute, eta, ondoren, su ematen (diote) . Zenbat eta aberatsago, orduan eta egur gehiago jartzen dute”.

Txinan, berriz, errausketa aukeratu behar dute. “Bertan, jende asko bizi da, eta ez (dago) hilerriak eraikitzeeko lekuri. Aberatsak bakarrik lurperatzen dituzte”, kontatu digu elkarriketatuak. Hilerriak, beraz, kutxaz osatutako zutabez beteta daude. Bestalde, Euskal Herrian bizi diren txinatarrak euren lurraldera itzultzen omen (dira) , han hiltzera.

Ijitoek euren apaiza dute, artzaina deitua. berak zuzentzen (du) hileta, eta gorpua lurperatu egiten dute: “Beraien sinetsmena hori da; ezin dute hildakoa erre. Gainera, jende asko biltzen da hileta hauetan. Nahiz eta eskelarik ez jarri, beraien artean komunikatzen direla argi dago”.

Duela gutxi, senegaldar baten hilotza bere herrialdera bidali zutela kontatu digu Dabidek: “Beraiek musulmanak dira, eta lur santuan lurperatzea da beraien nahia, Mekara begira”. Modu honetan, Ala berpizten denean, guztiak berari begira egongo (dira) , eta berarekin batera jaikiko dira. “Guk dokumentazio osoa egin (genuen) , besteetan baino paper gehiago izan ziren, eta enbaxadarekin nahiz kontsulatuarekin hitz egin genuen. Hegazkin berezi batean bidaltzen da gorpua, eta kontserbazio-lana astebetekoa izan da”. Beraz, normalean baino lan handiagoa ematen (die) horrelako prozesu batek, eta, ordaindu ahal izateko, diru-bilketa bat egin behar izan zuten, oso garestia zelako. “Errumaniarrek, berriz, errausketaren eta lurperatzearen artean aukera (dezakete) , baina beraien herrialdera eramateko onena erraustea eta kutxa batean eramatea da, zalantzarik gabe”.

Eta zuk? Hil ondoren, erre edo lurperatua izatea, zer nahi duzu? Zergatik? Munduko beste herrialdeetako ohiturak ezagutzen (dituzu) ? Zeintzuk?

Transkripzioa

Ikusi bideoa

Lurperatzea edo erretzea, Zer eskatzen dute gehien?

Gaur egun, errausketa dago osea, modan, modan bezala edo jende gehienak, familia gehienak eskatzen dute errausketa egitea. Zergatikan? Ba pixka bat gizartea aldatu egin delako, eta ba jende gazteak gehiago eskatzen du errausketa, baina ez bakarrik osea jende gazteak, baizik eta edadeko (adineko) jendeak ere moda hori jarraitzen du, eta errausketa gehiago eskatzen da.

Nork aukeratzen du erretzea? Eta lurperatzea?

Ez ez dago osea, perfil bat, baizik eta, azkenean osea, familiak eskatzen du zer egin behar den osea, gorputz horrekin eta konturatu gara, ba nahiz eta hogeitaz pertsona bat erraustu egiten da (den), edo enterratu (lurperatu) egiten da (den), edo laurogeita hamarrek pertsona bat erraustu egitea (erraustea) eska dezakete, osea, familiak eskatzen du, azkenean, baina joera errausketa da, areagotuz dioa.

Etorkizuna zein izango dela uste duzu?

Nire ustez, pixka bat hiletarena eta erlijioaren asuntza pixka bat beheraka dioa zergatikan jende gazteak ez du hainbeste sinesten, eta joera pixka bat ematen da. Orain askoz ere gehiago ematen da ba akto zibilak egitea edo elkartzea beste era batean, ba ez dakit, mendian elkartzea edo herriko plaza batean elkartzea lagun artean, zergatik, azken finean, hileta bat jendearekin elkartzea da, osea que (hau da), izan daiteke hileta bat edo izan daiteke herriko plazan elkartzea, baina joera, nire ustez, pixkanaka hori da.

Beste herrialdeetan, zein ohitura dituzte?

Beste herrialdeetan, adibidez, Europan zehar, Espainian bezala, nahiz enterratu (lurperatu) nahiz erraustu, beste kulturetan, Indian adibidez, ibaian egiten dute guztia, bere bizitza guztia ibaian zehar dihua (doa) osea, eta hiltzen denean pertsona bat, bertan erraustu egiten dute. Txinatarrak, derrigorrez, erraustu egiten dute, eta zergatik errausten dute? Ba errausten dute osea (hau da) gorputza, zergatik leku gutxi daukate, oso lurra (lur) gutxi osea, gelditzen da Txinan, eta derrigorrez errausketa egiten da. Orduan zeintzuk (zein) enterratzen (lurperatzen) dute txinatarrak (txinatarrek)? Ba jeneralki (oro har) jende boteretsua edo diru asko osea daukanak (daukana) eta leku hori erosteko dirua osea daukanak, bestela derrigorrez erraustu.

Zer da garestiagoa erretzea edo lurperatzea?

Jendeak dauka pentsamendu bat enterratzen (lurperatzen) denean kaxarekin enterratzen dela, eta errausten denean, erraustu egiten dela kaxarik gabe, osea, guk eramaten dugula gorputza eta azkeneko momentuan gorputza kendu egiten dugula eta kaxa hori birziklatu egiten dela. Eta ez da hori kasua, baizik eta, nahiz eta enterratu (lurperatu), eta nahiz eta erraustu, beti kaxa eta guzti lurperatu edo kaxa eta guzti erraustu egiten da, osea, Osasun Sailak jada jarri du arautegi bat, eta arautegi horretan, esaten du hildako bakoitzak bere kutxan joan behar duela, gero destinoa (helmuga) aldatu egiten da: batzuetan, enterratu (lurperatu) egiten da, eta beste batzuetan, erraustu egiten da, baina kaxa eta guzti egiten da. Asi que, azken finean, guretzako zerbitzua berdintsua izaten da, berdintsua zergatik eskelak egiten ditugu, koroak egiten ditugu, osea, loreak egiten dira, zerbitzua berdintsua izaten da baina azken finean, destinoa (helmuga) aldatu egiten da.